

A Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ

– korábbi nevén a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH) – lehetőségei és feladatai

Szomorú, nem egyszer napi tapasztalatunk, hogy műkincseinket, kulturális örökségünk ingó javait milyen módon tizedelik a különféle jogellenes cselekmények: lopások, csempészet, sőt olykor erőszakos rablások is.

Ezek alól nem kivétel sem az állami múzeum, sem a vidéki kisközösség régi temploma, de a magángyűjtemények rejtett kincsei sem. A bűnüldöző szervek szerteágazó feladatai között ugyanakkor a „műkincsbűnözés” csupán egy a sok közül. Az állami feladatellátás rendszerében ugyanakkor mégis rendelkezésre áll az a különleges szakértelem, mely a „műkincses ügyek” felderítést és a visszaszerzést eredményesebbé teheti. Ez tehát elemi érdeke a kulturális igazgatásnak is, sőt a bűncselekmények elévültével, a visszaszerzés, a restitúció már csak kulturális feladat marad: a büntethetőség hiányában rendőri intézkedés már nem is számíthatunk. Elveszett kulturális örökségünket viszont 20-30, de akár 50 év múlva is szeretnénk visszakapni!

Hazánk uniós csatlakozása küszöbén, 2003-2004-ben a csatlakozási felkészülés jegyében a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH) és a bűnüldöző szervek (rendőrség, vámszervek) érintett munkatársai között rendszeres találkozókra került sor. Szerencsés módon segítette az egyre szorosabb együttműködést számos EU rendezvény és nemzetközi konferencia is, ahol az együttműködés példái, más országok eredményei és az EU kínálta lehetőségek kiaknázásával sikerült felismerni, hogy a közös célok irányába mely utakon érdemes elindulni. Ennek folytán alakult ki az a napi együttműködés (rendszeres szakmai segítségnyújtás, adatáramlás, stb.), aminek a tapasztalatai alapján – 2006. január 1-jével – sor kerülhetett az örökségvédelmi jogszabályok módosítására, valamint *a kulturális javak hatékonyabb védelme érdekében 2006. március 22-én aláírt ORFK-VPOP-KÖH együttműködési megállapodás* megkötésére. Az aláírásra az *Alvilágot járt műkincseink – Válogatás az elmúlt 15 év felderített bűneseteiből* című kiállítás megnyitóján, a KÖH kiállítótermében került sor.

Mindezek nem csupán papíron maradt eredményeket hoztak, hanem közvetlenül is hozzájárultak számos elveszett műtárgy megkerüléséhez, továbbá közvetett hatásuk is lett: az örökség hatékonyabb megőrzését, a megelőzést is szolgálják. Az együttműködés jegyében most már évek óta a KÖH heti több alkalommal – munkaidőn túl is – szakmai állásfoglalásokkal segíti a vámszervek felderítéseit, és a rendőri munkát is. Évente több ízben

vesz részt a bűnüldöző szervek munkatársainak szakirányú képzésében, közös projektek, fejlesztések eredményeként pedig új informatikai rendszereket, kézikönyveket, tájékoztató anyagokat is készítettek. Mindazonáltal a leglátványosabb eredményt a KÖH lopott és eltűnt műtárgyak nyilvános kereshető adatbázisa hozta. (www.koh.hu) A 2004 ősze óta bejelentésekből, adatkérésekből gyarapodó adatállomány ma már mintegy 3.500 darab, az elmúlt ötven év alatt ellopott és eltűnt műtárgy adatát és fényképeit rögzíti. Ezek harmada a védett körbe tartozik: közgyűjtemények, műemléktemplomok és védett magángyűjtemények darabjai.

A siker bizonyítékát egyrészt a kiállításon bemutatott tárgyak mellett olvasható eseménytörténetek adják, vagy a tablón itt bemutatott további válogatás, ahol a KÖH és adatbázisa alapján sikerült az elveszett műtárgyakat visszaszerezni. Másrészt a közvetett hatás is számottevő: ma már a műkereskedelem résztvevői, és a műgyűjtők is óvatosabbak lettek: egy-egy adás-vétel, aukció előtt már érdemes ellenőrizni a KÖH honlapján az érintett műtárgy adatait, hiszen az aukción a rendőrség által lefoglalt festmény, vagy még rosszabb esetben a vevőtől elkobzott műtárgy komoly kockázat. Az adatbázis biztosította nyilvánosság (erről tanúskodnak a kiállított tárgyak leírásában szereplő *KÖH műtárgy-nyilvántartási azonosító* számok is) komoly tényező, adott esetben a műkereskedelem számára alapvető bizalom is könnyen szertefoszlik, ha egy ilyen ügynek híre megy. Végző soron pedig még a – bíróság előtt kulcsjelentőségű – jóhiszeműség is kérdésessé válik, hiszen a nyilvános adatbázis mellett a műkereskedők „hivatalból” kapják a KÖH *Lopott Műtárgyak Hírlevelét*, amit minden nyilvántartásba vételt követően küld szét a hatóság a lopás és az ellopott tárgyak adataival, fényképeivel. (Az ingyenes hírlevél mintegy 150 címzettje között szerepelnek a nagyobb aukciósházak, galériák, antikváriumok, régiségboltok, a szaksajtó, és magángyűjtők is, de bárki feliratkozhat a mutargy@koh.hu címre küldött levelével.)

Szerző: Dr. Buzinkay Péter irodavezető, Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ Műtárgyfelügyeleti Iroda (Készült: a 2012. szeptember 6. és 2012. október 14. között, a Szépművészeti Múzeumban megrendezett „Műkincsek és bűnesetek – Ellopott és visszaszerzett kulturális örökségünk” című kiállításhoz.)

Megjegyzés: Az írásban szereplő Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH) elnevezés a Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ korábbi elnevezése. Az ingó kulturális javakkal, műtárgyakkal, műkincsekkel kapcsolatban a központi hivatali és hatósági feladatokat a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal 2012. szeptember 29-én

bekövetkezett névváltozásával létrejött Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ látja el.